

DOTEKY

ČASOPIS LORM z.s. – ZIMA

93
2017

LORM

SPOLEČNOST PRO HLUCHOSLEPÉ
SOCIETY FOR THE DEAFBLIND

VERŠE • ÚVODNÍ SLOVO • ZPRÁVY Z LORMU • NAD
DOPISY ČTENÁŘŮ • MÍSTO MÉHO SRDCE • ROZHOVOR
KOMUNIKACE OSOB S HLUCHOSLEPOTOU • PRÁVNÍ
PORADNA • ZDRAVÍ • INFORMACE • OSOBNOSTI ZE
SVĚTA HLUCHOSLEPÝCH • ZE SVĚTA • SPOLEČENSKÁ
KRONIKA • ZÁLIBY • VZKAZY MOUDRÝCH • RECEPTY

16 • VÁNOCE VE MLÝNĚ

19 • ROZHOVOR: TŘI „O“

22 • LORMOVA ABECEDA

45 • MOBILNÍ LORMOVA RUKAVICE

VERŠE – Vánoční proč	3
ÚVODNÍ SLOVO	4
ZPRÁVY Z LORMU	
Adventní bilancování	6
Okénko do Jihočeského kraje	8
NAD DOPISY ČTENÁŘŮ	
Týden plný poznávání.	10
Za sportovním duchem s LORMem.	11
Tak zase za dva roky!	12
Atmosféra byla neuvěřitelná!	13
Klobouk dolů	16
MÍSTO MÉHO SRDCE	
Vánoce ve mlýně	16
ROZHOVOR – Tři „O“	19
KOMUNIKACE OSOB S HLUCHOSLEPOTOU	
Lormova abeceda	22
PRÁVNÍ PORADNA	
Parkování držitelů parkovacích průkazů a úhrada parkovného	26
ZDRAVÍ	
Onemocnění oční sítnice	29
INFORMACE	
Kompenzační televizní sluchátka KTS10	32
Co všechno dle zákona mají umět vodící psi	33
Spouští se unikátní seznamka pro handicapované	41
OSOBNOSTI ZE SVĚTA HLUCHOSLEPÝCH	
Tom Bieling.	42
ZE SVĚTA	
Mobilní Lormova rukavice	45
Děti se díky legu naučí Braillovo písmo	46
SPOLEČENSKÁ KRONIKA	48
ZÁLIBY	
Z LITERÁRNÍ ČINNOSTI HLUCHOSLEPÝCH LORMÁKŮ.	49
Vánoční	
VZKAZY MOUDRÝCH	50
RECEPTY – Višňové pralinky	51

*Jste-li okouzleni krásou barev, zvuků,
neděkujte tomu štěstí přede mnou,
raději podejte mi bez rozpaků ruku,
abych šla s vámi, a ne za stěnou.*

VERŠE

Vánoční proč

O první adventní neděli
zahoří první svíčka
blíží se den
kdy znovu a znovu
narodí se Pán
Den kdy nikdo nemá zůstat sám

A já se ptám
proč jenom jednou v roce
proč jenom na Vánoce

Až čtvrtá svíčka dohoří
tak jako rybář na moři zamíří do přístavu
lidé se vrací ke stolu
aby zas byli pospolu
v den kdy nikdo nemá zůstat sám

A já se ptám
proč jenom jednou v roce
proč jenom na Vánoce

Namísto svíček
na svátečním nebi zabliká Hvězda
noc zrození zdobí

spolu s ní víra, radost a vzpomínky
znovu se rozhoří naděje plamínky
v den kdy nikdo nemá zůstat sám

A já se ptám
proč jenom jednou v roce
proč jenom na Vánoce
A proč ne kdykoliv?
Než srdce zchuraví
samotné v samotě,
marnosti čekání...

Pomalou ve vosku topí se poslední
svíčka vánoční
Tak zase za rok v lásce a ve zdraví!

*Zdena Jelínková
metodička LORM z.s.*

ÚVODNÍ SLOVO

Vážení čtenáři,

stejně jako každý rok, také letos s napětím čekáme, co nám přinese zima – budou to měsíce plné sněhu, zamrzlých rybníků a s tím spojené sáňkovačky, lyžovačky, bruslovačky vyznačující se nefalšovaným nadšením a radostí zejména u dětí a zimomilců? Nebo se z tmavého nebe místo sněhových vloček bude na naše hlavy chráněné kulichy snášet déšť, mrholení rozháněné ledovými větry? A co když bude svítit slunce, my se budeme děsit globálního oteplování, ovšem na druhé straně si mnout ruce, nikoliv mrazem, ale potěšením nad úsporami z (ne)topení? Kdo ví! Větru, dešti, mrazu, slunci, sněhu, plískanicím zkrátka neporučíme. Naštěstí. A tak necháme zimu, ať dělá, co umí, a budeme se soustředit, aby

běžela kolem nás, nikoliv v nás. Usedneme, ulehne s nohama v teple, na dosah vyskládáme cukroví všeho druhu a zalistujeme v letos posledním čísle Doteků. Na chvíli se vrátíme na stadion v Kralupech mezi hluchoslepé sportovce, zapřemýšlíme, kde je to místo našeho srdce, zjistíme, co nového se děje na poli sociálně právním. Zkusíme si představit, co všechno musí umět živá kompenzační pomůcka, zvaná vodící pes. A tady se možná v myšlenkách na chvíli zastavíme – ano, dokáže se naučit spoustě věcí, které lidem s těžkým zrakovým postižením usnadní život. Projde náročnou výchovou, zvykáním, výcvikem, aby mohl poctivě pracovat a pomáhat. A také ochraňovat svého majitele, jak mu jeho psí srdíčko velí. Jak? Je věrný až za hrob, je vždy po boku, jeho láska je bezbřehá, spontánně ji dává najevo po celý svůj život, odhání chmury, smutky, špatnou náladu, samotu, je to prostě parťák do pohody i nepohody, nejen co se čvachtavé zimy týká. Přesto všechno je péče o jeho potřeby pro majitele povinností každodenní a celoživotní – pes potřebuje pravidelně a často venčit, udržovat srst, zbavovat parazitů, také se vyběhat, občas navštívit veterináře, mít u koho pobýt, když je jeho pán/paní třeba v péči lékařů, pravidelně procvičovat všechny úkony, které mu byly vštípeny... Pomalu dočítáme poslední stránky, grog v žaludku krásně hřeje, osamocený vanilkový rohlíček z mlsného talířku se na nás směje a přede dveřmi si právě odupává sních z bot nějaká návštěva ☺.

Tak veselé Vánoce, naši milí čtenáři, buďte zdraví a spokojení v tom příštím roce a na jaře u Doteků zase NA SHLEDANOU!

*Zdena Jelínková
metodička LORM z.s.*

ZPRÁVY Z LORMU

Adventní bilancování

Blíží se konec roku, což pro mne v LORMu znamená mimořádně nabitě a akční období spojené s přípravou celé řady charitativních a fundraisingových akcí. Současně je konec roku časem bilancování, kdy se ohlížím zpátky a snažím se odpovědět si na otázku, jaký ten letošní rok byl, jaká nám přinesl témata, co jsme spolu v LORMu prožili, co nového jsme se naučili a z čeho jsme se poučili, na co se máme soustředit dál?

Začnu hektickým obdobím, které v současnosti prožíváme. Na čem všem aktuálně pracujeme? Jakmile jsme vyhodnotili zářijovou Lormolympiádu včetně zveřejnění fotek i s popisky na našich webových stránkách, pustili jsme se do psaní žádostí o dotace a nadační příspěvky na rok 2018. Do toho společně s dobrovolníky z organizace Velký vůz, z.s. již od konce září připravujeme 7. ročník charitativní zážitkové hry „Putování Prahou za Duchem Vánoc“, který letos budeme pořádat v sobotu 9. prosince na krásném a tajuplném místě, které vám však nemohu dopředu prozradit. Proč? Protože přihlášené týmy se místo startu hry dozví až týden před akcí. A navíc po volných večerech a víkendech se už od 2. poloviny září snažím vybrat ze svého fotoarchivu fotky se silnou atmosférou a zajímavým motivem na další prodejní charitativní výstavu, kterou budeme v prosinci už podruhé pořádat v Kavárně a čajovně U Božího mlýna na Praze 2. Zmínila jsem jen vybraná témata, kterým se aktuálně od půlky září do Vánoc věnuji, k tomu každodenní agenda spojená s řízením organizace...

Ale ani to není vše, od jara řešíme jedno velké téma, a to je nedostatek kvalifikovaných zájemců ochotných pracovat v sociální oblasti. A to nejen u nás v LORMu, ale obecně v organizacích, které poskytují sociální služby. Na jaře jsme díky štědrým dotacím od MPSV ČR, podpoře od Nadačního fondu Českého rozhlasu i od našich dárců a příznivců mohli vypsát výběrová řízení na obsazení pozice terénní sociální pracovník na Mo-

ravu i do Prahy. V roce, kdy máme dostatek peněz na rozvoj a posílení terénních sociálních služeb v Čechách i na Moravě, narážíme na nedostatek zájemců o tuto práci. Do výběrových řízení se nám hlásí minimální počet kvalifikovaných uchazečů. Tento problém není jen v oblasti sociálních služeb, ale i ve školství, zdravotnictví a projevuje se i v soukromém sektoru, tj. byznysu. Jaký to má důsledek? Organizace a firmy přetahují zaměstnance z jedné organizace do druhé s nabídkami lepších pracovních podmínek. Jedná se o obecný společenský trend, který dříve znali především manažeři ve velkých nadnárodních společnostech, ale dnes se promítá i do ostatních oblastí a nižších pracovních pozic.

Paradoxně tedy v roce, kdy jsme díky finanční stabilitě mohli pořádat 3 týdenní pobyty za symbolickou cenu pro klienty, kdy jsme si mohli dovolit rozvoj sociálních služeb a přijetí posil do terénu, narážíme na velký problém – nejsou lidi. Co s tím? Už koncem srpna, v polovině září i nyní, kdy píšu tento článek, tj. v polovině října, jsme opakovaně zveřejnili inzeráty na největších pracovních serverech jobs.cz a prace.cz i na specializovaných serverech a skupinách na sociálních sítích, oslovujeme uchazeče přes vysoké školy a dál budeme hledat alternativní způsoby, jak do našeho týmu najít zájemce, kteří budou mít ze zákona požadované vzdělání a současně budou ochotni pracovat pro vás, hluchoslepé.

A jak je to s tím bilancováním? Jaký byl letošní rok a na co se zaměřit v příštím roce? Určitě byl úspěšný z pohledu akcí, které jsme pro hluchoslepé mohli pořádat. A myslím při tom na všechna společná setkání na pobytu v krásné Kroměříži, malebných Bílých Karpatech nebo historicky a kulturně pestré Plzni. A co teprve výkony vás, hluchoslepých sportovců, a úžasná atmosféra na zářijové Lormolympiádě v Kralupech nad Vltavou! Ale jak už to v životě chodí, nic není černobílé, dobré zprávy střídají menší i větší starosti, zkrátka život je neustálá změna. A je to jen o nastavení v nás, zda se naučíme ty změny přijímat a vzít si z nich pro sebe ponaučení a posunout se třeba jen o kousek dál. Proto se nejen v době adventu, ale po celý rok radujme z každého krásného

dne, každé dobré zprávy, každého společného setkání. Budme vděčni za všechny hezké příležitosti, které nám život formou darů přináší. Co můžeme ve svém okolí změnit, na tom usilovně pracujme, a co nemůžeme změnit, přijímejme s pokorou!

*Petra Zimermanová
ředitelka LORM z.s.*

Okénko do Jihočeského kraje

Milí Lormáci,

venku vládne Paní Zima a zanedlouho se přiblíží konec roku. Nastal ten správný čas, abych vás seznámila s činnostmi a akcemi jihočeské pobočky v roce 2017.

Letošek jsme zahájili Novoročním povídáním s paní farářkou Mgr. Janou Valsovou z Náboženské obce Církve československé husitské v Jindřichově Hradci. Příjemné povídání jsme si zpestřili ochutnávkou mešního vína. Pro některé z nás to všechno bylo nové a nesmírně zajímavé! V měsíci lednu jsme ještě zvládli přednášku Mgr. Alexandry Zvonařové z Muzea Jindřichohradecka o betlémech v jižních Čechách. Kdo z vás si mohl osahat a prohlédnout z blízka bankovky a mince různých států? My ano, při prohlídce pobočky České národní banky v Českých Budějovicích. Tady nám o svých dlouholetých zkušenostech povídala Mgr. Pavla Bláhová. Jiný náhled na oblast peněz jsme v naší klubovně získali od pana Dana Svitáka. Přišel k nám v dobové uniformě finanční policie a poutavě nám vyprávěl o historii a životě finanční policie v Čechách. Mou otázku, jestli a jak můžou nevidomí zvládnout pracovat s dotykovým telefonem, zodpověděl pan Jiří Honcinger. Venku se pomalu začalo oteplovat a my jsme mohli opustit klubovnu a vyrazit do terénu. Jako první jsme navštívili výjimečnou výstavu Tajemná Indonésie. Každý z nás určitě sní o vzdálených končinách, kam se nikdy nepodíval. Tento sen

se nám snažili přiblížit zajímavou prohlídkou výstavy o Indonésii pracovníci muzea v Českých Budějovicích Mgr. Zuzana Thomová a Mgr. Lukáš Faktor. Další a také velmi příjemný zážitek jsme měli v Jindřichově Hradci, kde nám pan Tomáš Krajník nachystal speciální hmatovou prohlídku s výkladem o zdejším hradu a zámku. U poznávání naší historie jsme zůstali i v měsíci květnu. To jsme společně navštívili kostel v Hosíně, kterým nás provedla manželka starosty paní Řičánková. První pololetí tohoto roku jsme ukončili návštěvou a prohlídkou Krýzových jesliček umístěných v prostorách Muzea Jindřichohradecka. Měli jsme jedinečnou možnost nahlédnout do skrytých prostor betlému a prozkoumat neskutečný počet koleček, drátků, táhel a provázků, které uvádí do pohybu postavy kolem jesliček. Tuto speciální prohlídku nám umožnila Mgr. Alexandra Zvonařová. Dále jsme se společně sešli s archeologem Mgr. Vladislavem Burianem při procházce historií Jindřichova Hradce. Během skvělého výkladu jsme si mohli osahat všechny vybrané architektonické prvky. A co ještě na sklonku roku plánuji? Sejdeme se v klubovně a zavzpomínáme, jak jsme prožili dva letní prázdninové měsíce, pan Luboš Petrs, hlavní aranžér a dekoratér Zahradního centra Jindřichův Hradec, nám ukáže, jak si svátečně vyzdobit domov. Jako každoročně se těšíme na výrobu vánočních přáníček pro naše sponzory. A s letošním rokem se tradičně rozloučíme společným adventním rozjímáním...

Doufám, že mnou připravovaná klubová setkání se Jihočechům líbí a rádi se jich účastní. Největší odměnou pro mne je, když vládne spokojenost, to pak mám radost a vím, že má práce je smysluplná.

*Jana Radová
terénní sociální pracovnice Jindřichův Hradec*

NAD DOPISY ČTENÁŘŮ

Týden plný poznávání

Týden plný poznávání, tak to byl týden, který jsem společně s Lormáky prožila v Plzni, která je 4. největším městem České republiky.

Hned v sobotu dopoledne byla pro nás připravena komentovaná prohlídka gotické katedrály sv. Bartoloměje, která je pro mě zajímavá tím, že stojí uprostřed náměstí. V katedrále najdeme proslulou Plzeňskou madonu. Po prohlídce zbyl čas vystoupat po 299 schodech na nejvyšší kostelní věž v České republice vysokou 102 m. Obdivovala jsem Olinku se synem Míšou, kteří to také zvládli.

Odpoledne nás naše kroky zavedly do Meditační zahrady s Památníkem obětem zla. V zahradě je křížová cesta s pískovcovými sochami. Procházeli jsme po cestě mezi nádhernými stromy a poslouchali výklad průvodkyně.

I v dalších dnech pro nás vedoucí pobytu Jana Kašparová připravila krásný program. Dopoledne, odpoledne i večer – stále bylo co dělat. Ve dne jsme poznávali historické město Plzeň a okolí. Večer byla možnost hrát společenské hry, kterých tu bylo opravdu hodně, a někteří vytvářeli kuličky a náramky z korálků a skládali z papíru.

Nepamatuji si přesně program každého dne, ale to asi nevádí. Přednášku o městské policii připravila pro nás paní Marcelová a Lormáci řekli, jakou mají zkušenost s městskou policií, jak jim pomohla, když to bylo třeba. Další přednáška byla o blízké a známé věznicí na Borech.

Polodenní výlet do cisterciáckého kláštera Plasy se mi moc líbil. Měli jsme štěstí na průvodce. Pan Duchoň se nám věnoval 2 hodiny a měl hluboké znalosti i o ostatních kláštorech. Potěšil ho náš zájem. V Plasech se právě konala pouť, a tak byla příležitost nakoupit malé

dářečky nebo ochutnat pivo z místního minipivovaru. Celodenní výlet byl velice rozmanitý. Nejprve zámek Nebílovy, vodní hrad Švihov a Klatovy. Po prohlídce barokní lékárny U bílého jednorožce, která má původní interiér z roku 1733 a do roku 1960 tu byla lékárna, jsme si prohlédli nově zrekonstruované katakomby. Rekonstrukce prostor byla ukončena v roce 2011. Mnohé z nás zaujala prohlídka plzeňské zoo a krmení lemurů. Nejprve se nám nechtěli ukázat, ale pak se to podařilo a rozinky z našich dlaní jim moc chutnaly. A co jsme ještě v Plzni navštívili a viděli? Alespoň vyjmenuji: Techmanie, Plzeňské historické podzemí, Velká synagoga, Loosovy interiéry a rozkvetlé parky se sochou Spejbla a Hurvínka.

Program pobytu byl pestrý a zajímavý. Jana Kašparová byla: 1. vedoucí pobytu, 2. tlumočnice, 3. arteterapeutka (tzn., že večer, ačkoliv byla po náročném dni unavena, tak se nám věnovala). Několik funkcí zde zvládala i ředitelka LORMu Petra: 1. průvodkyně Jarky Žákové, 2. fotografka, 3. živá navigace (tzn., že naši skupinku vždy dovedla tam, kam bylo potřeba).

Nechtělo se mi ani jet domů. Večer jsem si v hlavě probírala zážitky z pobytu a dlouho nemohla usnout. Tak jsem si zapnula rádio a poslouchala „Noční linku“, kterou moderoval pan Karel Sladký, jehož hlas mám moc ráda. Můj zatím nesplněný sen je setkat se s ním osobně.

Poradí mi někdo, jak na to?

Marcela Peterková

Za sportovním duchem s LORMem

Letošní Lormolympiáda pro mě začala bohužel až pátečním podvečerem. Přivítala jsem se s klienty a s průvodkyní Pavlou jsme podnikly večerní průzkum Kralup. Poté jsme obě ulehly k spánku, abychom načerpaly sílu na další den. Protože sluníčko chtělo vidět naše výkony, bylo díky jeho přítomnosti celé dopoledne krásné

počasí. Všichni jsme se sešli na hřišti TJ Sokol Kralupy nad Vltavou, které bylo upravené a nové. Slavnostním svoláním „Zdar“ mohlo začít přátelské utkání.

Já osobně se zúčastnila několika disciplín, jako např. běh, skok do dálky apod. Bylo tedy zapotřebí protažení svalů a rozproudit trochu krev v žilách. Pravda, dlouho jsem nic nedělala, tak některé svalové úpony trochu protestovaly 😊. Po běhu na 1 km jsem musela uznat, že jsem byla velice vděčná za běžecký doprovod Adama. Měla jsem asi tzv. otravu čerstvým vzduchem a byla jsem ráda za intenzivní motivování a podporování! Dopravením sportovního dne byla opravdu specifická opičí dráha, která se vyznačovala svou záludností a odhalila vynalézavost některých jedinců v prolézání a taktice. Zúčastnili se i všichni pracovníci LORMu, takže klienti a průvodci aktivně fandili. Dopoledne uteklo jako voda a všichni jsme se přesunuli na oběd do hotelu.

S Pavlou jsme vyrazily na procházku na nedalekou vyhlídku a vojenský bunkr. Vycházku jsme završily pořádným spánkem, po kterém mohl začít očekávaný večer s vyhlášením výsledků a tanečkem. Z vyhlášení jsem měla upřímnou radost za všechny klienty, kteří se ať už jen zúčastnili, či na různých místech umístili. Po vyhlášení přišel pán, který udeřil do kláves a příjemně hrál celý večer. Musím říct, že nohy jsem měla utancované pěkně!

V neděli už všichni směřovali do svých domovů. Takže mi nezbyvá nic jiného, než všem popřát pohodové přípravy na další Lormolympiádu konající se za 2 roky. Těším se zase na milé sportovní setkání!

Lenka Křepinská

Tak zase za dva roky!

Dne 9. září se konal v Kralupech nad Vltavou šestý ročník sportovní olympiády Lormáků. Já jsem se nesmírně těšil – na setkání závodníků, ale i fanoušků. Přijelo nás z celé republiky hodně, setkání účastníků

bylo už od začátku velmi přátelské. V pátek večer byly řešeny organizační věci a upřesněny i pro případ nepříznivého počasí – budeme v tělocvičně, nebo venku? Přišlo nádherně prosluněné sobotní ráno, sportovní stadion byl krásný, upravený, trochu menší, než obvykle stadiony bývají. Na soutěž jsme se okrášlili lormáckými srdíčky, které Petra přivezla. Vše probíhalo v klidu, bez jakýchkoliv zmatků, atmosféra a fandění sportovcům byly nádherné! Závody byly hodně vyrovnané, a to ve všech disciplínách. Letos jsem neměl moc šancí na nějakou medaili, nejsem už ten nejmladší závodník... Ale štěstí mi přece jen přálo, podařilo se mi ukořistit dokonce 4 medaile! Zakončení vyhlášením a odměněním vítězů a tanečním večírkem bylo skvělou tečkou za tímto úžasným dnem. Z mého pohledu patří velký dík organizátorkám akce Petře a Zdeně, všem terénkám, ale i rodinným příslušníkům a dobrovolníkům! A za dva roky se budu zase těšit na shledanou 😊.

Milan Koklar

Atmosféra byla neuvěřitelná!

Tento rok jsem se zúčastnil Lormolympiády již podruhé. Soutěžil jsem ve všech kategoriích, pouze šachy jsem vynechal, protože to není moje parketa. A navíc šachy ani hrát neumím 😊.

Tentokrát jsem se na olympiádu vůbec nepřipravoval, protože jsem na to neměl čas ani chuť, ale nakonec jsem podal nad mé očekávání dobré výkony, soutěž se stala pro mě zatím tou nejlepší, na které jsem kdy byl.

Přijeli jsme v sobotu ráno, protože jsem v pátek byl v práci a nechtěl jsem si brát volno. Když jsme přijeli s přítelkyní Lusi do Kralup, hned jsme se vydali na „olympijský stadión“, kde jsem se pomalu rozcvičoval a připravoval. Pomohl jsem vedoucím s překážkovým během, aby to bylo pro všechny účastníky vyhovující.

Po pár minutách jsem uviděl dav lidí, účastníky

Lormolympiády 2017. A rád jsem opět potkal známé i nové tváře, se kterými jsem se soutěže zúčastnil.

Minulou olympiádu jsem byl takový zamlklý a skoro jsem s nikým nemluvil, jak se říká – teprve jsem se oťukával. Zato letos jsem byl dle mého názoru až moc ukecaný 😊. Nejvíc jsem si povídal s Lenkou Křepinskou a její průvodkyní Pavlou Kluzákovou, mojí vedoucí Janou Radovou a s paní, co pořád mluvila do mikrofonů, Zdenou Jelínkovou, a pak i s dalšími účastníky.

Už ani nevím, kterou disciplínu jsme měli jako první. Asi to byl běh na 50 metrů, kde bych snad utekl i gepardovi. Další disciplína byla vrh koulí, tedy alespoň si to myslím 😊. Málem jsem přišel o rameno již při prvním vrhu. Ale stálo to za to, alespoň jsem poznal, že se příště musím lépe připravit. Další disciplína byla na řadě – běh na jeden kilometr. Upřímně jsme se s Lenkou Křepinskou dohodli, že poběžíme spolu (vedle sebe) a že doběhneme ve stejný čas do cíle. Všichni jsme se smáli – já, Lenka, Pavla i Lusi. A ještě jsme vtipkovali, jak proběhneme do cíle a jak na nás všichni budou zírat. Nešlo nám o medaile, ale o to, jak hlavně pobavit lidi a udělat nějakou srandu, ale asi se nám to povedlo jen napůl, protože se někdo smál a někdo naopak zlobil. Ještě před startem jsem utekl za paní Mikrofonovou s prosbou, že chci běžet s Lenkou, a ta nám to nakonec schválila a hned byla zábava na světě. Když jsme běželi vedle sebe, tak jsem musel Lenku trochu povzbudit, už to chtěla vzdát po třetím kole, a nejvíc mě rozesmálo, když řekla, že jí chybí pražský smog. Ale snažil jsem se ji povzbuzovat a dostat za cílovou čáru. A to se podařilo, doběhli jsme nastejno.

Pak nastala delší pauza, během které jsme se bavili a vtipkovali a povíдали si, co se u nás za ty dva roky změnilo. Změny u některých byly opravdu dost velké, ale jak se říká, změna je život. Po uplynulé pauze jsme se začali opět připravovat na závody. Kupodivu soutěžilo i vedení, a to v překážkovém běhu, kde zvítězila naše slavná osoba Petra Zimermanová.

Druhá půlka závodů se nesla spíše v záplavě vtipů,

ale byla i více o koncentraci. I já jsem se více snažil a to mi přineslo kýžené ovoce. Měli jsme hod oštěpem a já hodil dle mých představ poměrně málo, ale byl jsem nakonec rád, že jsem hodil, jak jsem hodil, i když mě to zase málem stálo rameno. Následoval skok do dálky z místa, respektive do písku. Skočil jsem, jak nejdál to šlo, a nakonec se zadařilo. Pak následoval překážkový běh, kde jsem chtěl překonat i naši paní ředitelku, a vlastně vůbec nevím, jestli se mi to nakonec povedlo 😊.

Po skončení olympiády nastalo focení a hromadný odchod na hotel, kde nás čekalo jídlo a odpočinek. S přítelkyní jsme se prošli po Kralupech. Zavítali jsme do cukrárny, kde jsme si dali kávu se zmrzlinou, a potom se procházeli jen tak, kde se dalo. Shodli jsme se, že nejvíc se nám líbilo na vyhlídce Hostibejk. Mimo jiné jsme se procházeli i podél Vltavy, a to do doby, než se začala podávat večeře. Po večeři jsme se odebrali na kýžené vyhlášení výsledků. A výsledky už asi znáte, mě samotného to příjemně překvapilo a budu se těšit na další takovouto akci.

Na vyhlášení jsem se snažil vtipkovat a nějak tam zabavit lidi, všimla si toho i paní, co nám předávala medaile i diplomy, Petra Holíčková. Celkově jsem obdržel tři zlaté, dvě bronzové a jednu stříbrnou medaili, kterou jsem vyhrál společně s Lenkou.

Jsem rád za tento ročník, co proběhl. Přálo nám i počasí a tím pádem jsme si mohli zasportovat venku. Už teď se moc těším na příští Lormolympiádu, která má proběhnout za dva roky, a pevně věřím, že se vydaří jak počasí, tak i atmosféra, která byla neuvěřitelná!

Váš olympijský zpravodaj

*Adam Maršík
a jeho průvodkyně Lusi*

Klobouk dolů

V letošním roce jsem měl poprvé možnost zúčastnit se dvou lormáckých akcí – v Plzni týdenního pobytu a v Kralupech nad Vltavou Lormolympiády. Pracoval jsem zde jako průvodce bratra Milana. Musím říci, že jsem byl mile překvapen, jak celé vedení precizně zabezpečilo všechny disciplíny a celé závodní zázemí. Také musím smeknout před Milanem, který je o čtyři roky starší – před jeho výkony ve všech disciplínách. Byl trochu zklamaný, že mu vše nevyšlo dle představ, ale já ho ubezpečil, že proti sobě měl o třicet let mladší soupeře, a tak si dal říct 😊. Dále vysoce oceňuji všechny další závodící ženy a muže za jejich silnou vůli a nasazení při závodech, kde svými výkony dokazovali velikou touhu po vítězství a překonání svého handicapu. Nesmím zapomenout ani na diváky, kteří své kamarády hnali k co nejlepším výkonům. Závěrem bych chtěl celému vedení LORMu popřát do dalších let hodně elánu, trpělivosti a zdaru ve všech akcích, které budou organizovat!

Josef Koklar z Vyššího Brodu

MÍSTO MÉHO SRDCE

Vánoce ve mlýně

Každý rok, když se blíží vánoční čas, vracím se ve vzpomínkách hluboko do minulosti – o dvacet pět, třicet let zpět do mého dětství. Vánoce jsem trávila se svou rodinou v rodném kraji, na jihu Čech u rakouských hranic, ve mlýně u malebného splavu řeky Dyje. Wolfův mlýn (jméno nese po našem rakouském rodu) byl rájem celé naší rodiny. Ležel na samotě asi tři kilometry od vesnice uprostřed lesů a polí. Narodila se

tu moje babička, pak moje mamka se svou sestrou, a nakonec i my všechny jejich děti. Trávili jsme zde veškeré prázdniny, dokud jsme my, děti, nedospěly a každý neodešel na svou životní pouť. Hlavně na Vánoce na mlýně jsme se vždy moc těšili. Sjelo se tu vždy na třináct lidí, z toho víc jak půlka dětí. Před těmi lety ještě nebylo tak výrazné klimatické oteplování, a tak Vánoce byly vždy na hromadě bělostného sněhu a za třeskutého mrazu. Moje mamka vždy v Praze napekla několik krabic asi deseti druhů cukroví a s dalšími balíky dárků jsme to vezli autobusem dolů na jih. Mám dosud v živé paměti, jak se mamka vždy dohadovala s řidičem, že to vše musí vzít s sebou a nic nehodlá nechat v Praze, tatík nervózně pokuřoval kousek od nás a já s mladšími bratry jsme se poštuchovali a smáli se této groteskní situaci. Ke štědrovečerní večeři připravovala vynikající bramborový salát babička – generál celé naší rodiny. Dělávala ho do velké tmavě zelené dětské vaničky, kde jsme se všichni koupali jako miminka. Doufám, že se na mě babička nekouká z nebička, když já v Podkrkonoší patlám salát a do toho kydám kupovanou, a ne podomácku dělanou majonézu z domácích vajíček. To by se nade mnou určitě pokřižovala a řekla: „Chraň tě bůh, děvenko moje.“ Nikdy nesměl chybět tradiční kapr a rajský moučník. Jednalo se o babiččin slavnostní moučník, který se dělával už v jejím dětství. Ale moje mamka už neví, zda to byl dezert přímo z rakouské kuchyně nebo z pohraničí. Byl z upečeného piškotu, polítý vanilkovým pudinkem, který se na vrchu posypal strouhanými oříšky a na závěr pokapal hojným množstvím babiččina oblíbeného rumu. Nechal se asi tři dny odležet a pak se to podávalo jako dezert po štědrovečerní večeři. Zatímco dospělé ženy vařily, chystaly na den D, tak my všechny děti jsme řádily venku na sněhu. Měly jsme obrovské dřevěné sáně, na kterých jsme se pravidelně na kopci vybourávaly – a často se to neobešlo bez úrazů. Jednou to byla velikánská boule na hlavě, podruhé naražený žaludek atd. Naštěstí jsme nemusely nikdy jezdit do nemocnice, neboť teta byla

záchránářka od ARO a strejda chirurg, takže nám vždy ošetřili rány, pofoukali bolístka a opět jsme vesele řádily dál. Stavěly jsme si ze sněhu bunkry, ve kterých jsme my holky koulovaly proti klukům. Na Dyji, která byla od mlýna jen pár metrů, jsme i bruslily. A samozřejmě jsme netrpělivě čekaly na večer, kdy měl přijít Ježíšek s dárky. Když konečně nadešel slavnostní večer, nejprve se najedly děti, pak dospělí. Když jedli dospěláci, musely jsme jít čekat nahoru do pokojů. Čekání se nám zdálo vždy nekonečné, často jsme halekaly dolů do kuchyně, aby si pospíšili. Samozřejmě se naschvál zdržovali. No, a když konečně usoudili, že toho čekání bylo dost, tak babička šla zazvonit na domovní zvonek, to byl pro nás signál, že Ježíšek konečně přinesl dárky. My jsme se s křikem řítily ze schodů dolů do obývacího pokoje, kde na nás čekala jako každý rok třímetrová ozářená borovice, kterou děda uřízl v našich lesích. Byl totiž kdysi myslivcem. A pak dlouho do noci jsme se kochali dárky, povídali si a měli jsme radost, že jsme zase všichni pohromadě. Já jsem měla vždy největší radost z knížek. Dokud jsem ještě viděla, moc ráda jsem si četla. S knížkami od Ježíška jsem si vždy zalezla do postele a četla si tak dlouho, dokud mě mamka nebo teta násilím nevyhodily ven se provětrat. I po těch mnoha letech si často přeji, zvláště když mi je smutno, vrátit se do těchto bezstarostných let.

Marta Zemanová

ROZHOVOR

Tři „O“

Vážení čtenáři,

dnes bych vám ráda představila mladou ženu mému srdci blízkou, paní Marcelu Dokoupilovou. Určitě je mezi vámi dost „pamětníků“, kteří si nesou krásné vzpomínky na setkání a spolupráci s bývalou „terénkou“ LORMu, kterou tehdy znali jako slečnu Marcelou Lazeckou. Vždycky usměvavá, milá, humorem sršící, citlivá, kdykoliv připravena pomoci, sportovní a kulturní nadšenec, až nezdravě skromná, obdarována vysokým intelektem, znalostmi a rozhledem a zejména tím nejdůležitějším, co činí člověka Slušným, selským rozumem. Marci, vnímám tvé protesty, ale nemůžu jinak než říct pravdu ☺.

Pojďme se pro ty čtenáře, kteří neměli možnost s tebou během tvého působení v organizaci pobýt, vrátit na začátek – do dětství. Jak na něj vzpomínáš?

Vzpomínám s radostí. Dětství jsem prožila na vesnici na Opavsku, obklopená přírodou. Přestože rodiče příliš nesdíleli mou lásku k němým tvorům, tolerovali návštěvníky, které jsem pravidelně přinášela domů – luční koníky, slimáky, chrousty... prostě vše, co prolezlo naší zahradou.

Školní léta pro sebe nazývám jako období třech „O“. Už jako malá holka jsem začala dojíždět na matematickou základní školu v Opavě, poté přišla Janáčkova konzervatoř v Ostravě a nakonec vysoká škola v Olomouci. A tam jsem nakonec i zůstala.

Přímo na vysoké škole?

Ale kdeže, v Olomouci jsem se tak zvaně usadila ☺. Žiji zde se svou rodinou, manželem a dvěma dětmi, přes

třináct let. Jsem ráda, že jsem zakotvila právě v tomto městě. Je krásné, a když se mi občas zasteskne po rodných kopečcích, vyrazíme s rodinou do přírody kolem Olomouce, která je tady stejně půvabná jako v mém rodišti a hlavně na dosah.

A teď k LORMu, co tě k nám přivedlo?

Už je to nějaký pátek, co jsem pracovala v LORMu jako „terénka“. Nastoupila jsem v roce 2007 ještě jako studentka, kdy jsem prošla konkurzem na terénní pracovníci pro Olomoucký kraj. Bylo to mé první zaměstnání a dodnes to považuji za nejlepší školu života. Díky LORMu jsem se setkala s mnoha skvělými lidmi (s některými jsem dodnes v kontaktu), zažila spoustu krásných chvil a poznala mnoho zajímavých míst. Pracovala jsem tam dva a půl roku a nedokážu říct, na co nejraději vzpomínám. Je toho tolik, na co se prostě nedá zapomenout – ať už to byly pobyty, kluby a samozřejmě divadélko Lormos, se kterým jsme sjezdili snad celou Moravu. Na Lormos obzvlášť vzpomínám, cestování vlakem, autobusy, s harmonikou na zádech společně s klienty a vodícími psy bylo sice lehce stresující, ale zároveň nádherné. Mnohahodinové zkoušky, legrace, cestování, nervozita před každým představením, následná euforie po jeho odehrání, společné povídání na dlouhých cestách, to vše byl Lormos. Emoce, zážitky, radost a občas i smutek, když se něco nepovedlo. Byly to krásné chvíle a děkuji LORMu za ně!

A co tě po pár letech zase odvedlo?

Přišel čas na založení rodiny. Po ukončení rodičovské dovolené mě zlákala nabídka práce s hluchoslepými dětmi. Zůstala bych v oboru a měla možnost naučit se zase něco nového... A tak jsem nakonec nastoupila do neziskové organizace Centrum pro dětský sluch Tamtam. Pracuji zde dodnes jako poradce rané péče a většinu času trávím opět v terénu. Mou pracovní náplní je pomáhat rodinám dětí se sluchovým postižením.

Tvoje práce je velmi náročná, a to i časově. Zbývá ti nějaké volno na realizaci zálib, koníčků?

Mým koníčkem je moje rodina. Mám malé děti, takže když to jen trochu jde, trávíme volný čas někde na výletech, jezdíme na kolech, chodíme plavat. Rádi si zajdeme do divadla, do cukrárny 😊. A když už si najdu kousek času jen sama pro sebe, nejraději zalezu někam s knížkou.

Máš nějaký vzkaz pro Lormáky?

Chtěla bych LORMu popřát spokojené klienty, spokojené zaměstnance a spoustu nápadů a sil do další práce!

Tvé životní krédo?

Nespravuj, co není rozbité. Najdi, co funguje, a dělej toho víc.

Marci, děkuji, že sis udělala čas, že nám v rámci spolupráce zůstáváš věrná. S přáním toho nejlepšího tobě a všem tvým milovaným se s tebou budu těšit zase brzy na shledanou!

*Zdena Jelínková
metodička LORM z.s.*

KOMUNIKACE OSOB S HLUCHOSLEPOTOU

Lormova abeceda

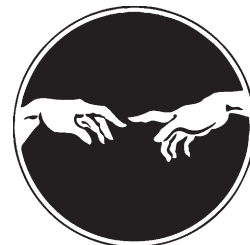
Lormova abeceda, jeden ze základních komunikačních systémů hluchoslepých, byla vytvořena v devatenáctém století hluchoslepým básníkem, filozofem a spisovatelem Hieronymem Lormem.

Kdo byl Hieronymus Lorm?

Hieronymus Lorm, občanským jménem Heinrich Landesmann, se narodil 9. srpna 1821 v Mikulově na Moravě. Rok po jeho narození přesídlila celá rodina do Vídně. V šestnácti letech ztratil Heinrich bez vnějšího podnětu během několika dní zcela sluch, brzy nato mu zeslábl i zrak. Musel se proto vzdát svého studia a vzdělávat se pouze soukromě. Útěchu našel ve filozofii a v poezii. V dospělosti Landesmann otevřeně kritizoval neudržitelné podmínky politického a literárního života za Metternichova absolutismu. Ve svých veřejných vystoupeních se rázně dožadoval práva na svobodu slova, což vyvolalo nelibost rakouských úřadů, které ho začaly pronásledovat. Proto sbírku svých kritických studií vydal v roce 1847 v Lipsku pod pseudonymem „Hieronymus Lorm“ („Hieronymus“, česky Jeroným, podle svatého Jeronýma, který psal o osamělosti a svůj život dokončil jako poustevník; „Lorm“ podle svého oblíbeného hrdiny z románu „De L'orme“ od anglického romanopisce G. P. Jamese). Tento pseudonym pak používal jako umělecké jméno pro celou svoji další tvorbu. Před hrozbou zatčení se Lorm nakonec uchýlil do Německa, kde mohl svobodně vydat svou sbírku a dál publikovat. Ve svých 16 letech, kdy jej postihla hluchota, porovnal různé typy tehdejších ručních abeced, žádný z nich ho však plně neuspokojil. Vytvořil proto zcela nový systém – abecední řeč na bázi dotekových znaků. Byla rychle

zvládnutelná a zjednodušovala komunikaci mezi ním a nejbližším okolím. Po březnových dnech roku 1848 se Lorm vrátil zpět do Rakouska. Usadil se v Badenu u Vídně, odkud redigoval deník „Wiener Zeitung“. Usilovně pracoval jako novinář, byl kriticky činný ve všech oblastech literatury a estetiky, komentoval politické a společenské dění. Psal povídky, divadelní hry a básně. Svě nejplodnější tvůrčí období prožil Lorm v Drážďanech. Věnoval se psaní románů, podrobně se zabýval indickou filozofií a tvořil filozofické spisy, články a četné básně. Roku 1892 se Lorm odstěhoval do Brna ke svému nejstaršímu synovi, kde strávil poslední léta svého života a kde také roku 1894 napsal své hlavní filozofické dílo „Bezedný optimismus“. Ve své životní filozofii Hieronymus Lorm zpočátku propadal beznaději a hlubokému pesimismu. Navzdory stupňujícím se zdravotním a smyslovým problémům se mu však podařilo tento pesimismus překonat, což svědčí o obrovské síle jeho ducha. Hieronymus Lorm zemřel v Brně 3. prosince 1902. V roce 1910 vydala jeho dcera Marie Landesmannová brožuru s popisem jeho dotekové abecedy, která se v různých úpravách velmi rozšířila a dnes ji známe pod názvem Lormova abeceda.

Česká verze Lormovy abecedy

Česká modifikace německé úpravy původní Lormovy abecedy byla provedena českými hluchoslepými osobami při jejich společném setkání na edukační akci organizované sdružením LORM v červnu 1993. Ke komunikaci se využívá dlaňová strana libovolné ruky, prsty jsou vztyčené a mírně roztažené. V případě znecitlivění dlaně či vnitřní strany prstů lze využít i hřbetní část ruky příjemce. Mluvčí používá k vyznačování jednotlivých písmen nejčastěji ukazováček dle následujícího schématu:

- A** – bod na špičce palce
-
- B** – čára po ukazováčku od špičky prstu k dlani
-
- C** – bod na zápěstí
-
- D** – čára po prostředníčku od špičky prstu k dlani
-
- E** – bod na špičce ukazováčku
-
- F** – současné stisknutí špiček ukazováčku a prostředníčku ze strany
-
- G** – čára po prsteníčku od špičky prstu k dlani
-
- H** – čára po malíčku od špičky prstu k dlani
-
- CH** – současné stisknutí špiček prsteníčku a malíčku ze strany
-
- I** – bod na špičce prostředníčku
-
- J** – stisk špičky prostředníčku ze strany
-
- K** – bod čtyř špiček prstů do dlaně
-
- L** – čára po prostředníčku od špičky prstu přes dlaň k zápěstí
-
- M** – bod pod malíčkem
-
- N** – bod pod ukazováčkem
-
- O** – bod na špičce prsteníčku
-
- P** – čára po vnější straně ukazováčku od dlaně ke špičce ukazováčku
-
- Q** – čára po vnější straně malíčku od dlaně ke špičce malíčku
-
- R** – postupné pokládání ukazováčku, prostředníčku a prsteníčku do dlaně
-
- S** – ukazováčkem kruh na dlani
-
- T** – čára po palci od špičky prstu k dlani
-
- U** – bod na špičce malíčku
-
- V** – bod pod palcem
-
- W** – dvakrát bod pod palcem
-
- X** – čára podél zápěstí zleva doprava
-
- Y** – čára pod prsty směrem od ukazováčku k malíčku
-
- Ý** – čára pod prsty směrem od ukazováčku k malíčku a pokračovat po vnější straně malíčku směrem ke špičce malíčku
-
- Z** – šikmá čára přes dlaň od palce k malíčku

DLOUHÉ SAMOHLÁSKY – krátká čárka na špičce prstu pro příslušnou samohlásku směrem nahoru

---

HÁČEK NAD PÍSMENY – bod mezi palcem a ukazováčkem před příslušnou hláskou

---

ČÍSLA – lze vyjádřit dvěma způsoby:

1) arabské číslice napsat obrysově do dlaně; označení tisíc, milión, miliarda zkratkou (tis., mil., mld.);

2) použít značení jako v Braillově písmu 1 = A, 2 = B, 3 = C, 4 = D, 5 = E, 6 = F, 7 = G, 8 = H, 9 = I, 0 = J, před číslicí použít čáru obráceného „L“ od zápěstí směrem ke špičce prostředníku

---

„NEROZUMÍM“ – zavřít dlaň

OMYL – lehké klepnutí do dlaně

MEZERA MEZI SLOVY – plochou ruky přejet jedenkrát po dlani

OTAZNÍK – ukazováčkem napsat do dlaně obrys otazníku

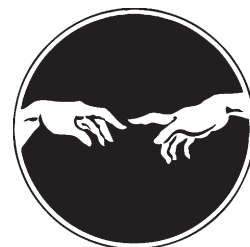
KONEC VĚTY – plochou ruky přejet dvakrát po dlani

Pro snadnější komunikaci s hluchoslepým člověkem se využívá u osoby neznalé Lormovy abecedy rukavice s označením jednotlivých písmen.

*Zdena Jelínková
metodička LORM z.s.*

*Související články
<http://www.lorm.cz>
<http://www.brailnet.cz/sons/docs/tl98/metod4.htm>*

PRÁVNÍ PORADNA

Parkování držitelů parkovacích průkazů a úhrada parkovného

V poslední době se objevila řada dotazů i stížností na počet vyhrazených parkovacích míst pro držitele průkazů OZP a parkovacího průkazu. Zároveň je mnoho dotazů na postup při placení parkování na vyhrazených parkovacích místech a případně vjezd či parkování na pěší zóně. JUDr. Zdeněk Žižka z legislativního odboru Národní rady osob se zdravotním postižením ČR proto zpracoval ucelený materiál, který tuto problematiku vysvětluje. Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, § 67 Speciální označení vozidel a osob:

1. Parkovací průkaz označující vozidlo přepravující osobu těžce zdravotně postiženou (dále jen „parkovací průkaz pro osoby se zdravotním postižením“), označení vozidla řízeného osobou sluchově postiženou (dále jen „označení O 2“) nebo označení vozidla lékaře konajícího návštěvní službu stanovené prováděcím právním předpisem smějí užívat jen osoby, které toto označení obdrží od příslušného obecního úřadu obce s rozšířenou působností nebo od oprávněného orgánu v zahraničí.
2. Parkovací průkaz pro osoby se zdravotním postižením vydá příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností osobě, která je držitelem průkazu ZTP s výjimkou postižených úplnou nebo praktickou hluchotou nebo držitelem průkazu ZTP/P podle jiného právního předpisu²⁴).
3. Označení O 2 vydá příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností držiteli řidičského oprávnění, který je držitelem průkazu ZTP z důvodu postižení úplnou nebo praktickou hluchotou.

4. Vozidlo lze označit parkovacím průkazem pro osoby se zdravotním postižením pouze v případě, řídí-li vozidlo nebo je-li ve vozidle přepravována osoba, která je držitelem parkovacího průkazu pro osoby se zdravotním postižením podle odstavce 1. Přepravovaná osoba je povinna prokázat na výzvu policisty nebo strážníka obecní policie, že je držitelem průkazu ZTP nebo ZTP/P podle jiného právního předpisu²⁴), který ji opravňuje k užívání vozidla označeného parkovacím průkazem pro osoby se zdravotním postižením.
5. V jednotlivých případech a je-li to naléhavě nutné, nemusí po dobu nezbytně potřebnou řidiči motorového vozidla označeného parkovacím průkazem pro osoby se zdravotním postižením a lékaři konající návštěvní službu podle odstavce 1 dodržovat zákaz stání vyplývající z dopravní značky „zákaz stání“; přitom nesmí být ohrožena bezpečnost a plynulost provozu na pozemních komunikacích.
6. V jednotlivých případech a je-li to naléhavě nutné, mohou vozidla označená parkovacím průkazem pro osoby se zdravotním postižením vjíždět i tam, kde je značka „Zákaz vjezdu“ omezena dodatkovými tabulkami „JEN ZÁSBOVÁNÍ“, „MIMO ZÁSBOVÁNÍ“, „JEN DOPRAVNÍ OBSLUHA“ a „MIMO DOPRAVNÍ OBSLUHU“.
7. V jednotlivých případech a je-li to naléhavě nutné, mohou vozidla označená parkovacím průkazem pro osoby se zdravotním postižením vjíždět i do oblasti označené dopravní značkou „Pěší zóna“.
8. Na vyhrazeném parkovišti pro vozidlo označené parkovacím průkazem pro osoby se zdravotním postižením je vozidlům bez tohoto označení zakázáno zastavení a stání.
9. Silniční úřad může na základě žádosti osoby, které byl vydán parkovací průkaz pro osoby se zdravotním postižením, vydat rozhodnutí o zřízení vyhrazeného parkoviště v místě bydliště podle jiného právního předpisu²⁵). Silniční správní úřad

- vykonává podle jiného právního předpisu¹⁾ dohled nad řádným užíváním vyhrazeného parkoviště.
10. Ke svému označení jako účastníci provozu na pozemních komunikacích užívají osoby nevidomé bílé hole a osoby hluchoslepé červenobílé hole.
  11. Prováděcí právní předpis stanoví druhy, vzory a provedení speciálních označení vozidel a osob.

Situace u pěších zón je tedy řešena v odstavci 7. Vozidla držitelů parkovacích průkazů tam tedy mohou VJÍŽDĚT, nikoliv však PARKOVAT! Stejná situace je i u zákazových značek s dodatkem, uvedených v odstavci 6. Sem mohou držitelé průkazů rovněž vjíždět, zastavit a vyložit. Nikoliv však déle parkovat.

Pokud jde o vyhrazená parkovací místa, je situace řešena v § 4, odst. 2 vyhlášky č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb, ve spojení se zák. č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), který stanoví, že na zřízeném či zřizovaném parkovišti musí být označena ze zákona vyhrazená parkovací místa pro držitele „Parkovacího průkazu“ (O7).

Minimální počet vyhrazených parkovacích míst udává následující čísla:

- 2 až 20 stání – 1 vyhrazené stání
- 21 až 40 stání – 2 vyhrazená stání
- 41 až 60 stání – 3 vyhrazená stání
- 61 až 80 stání – 4 vyhrazená stání
- 81 až 100 stání – 5 vyhrazených stání
- 101 až 150 stání – 6 vyhrazených stání
- 151 až 200 stání – 7 vyhrazených stání
- 201 až 300 stání – 8 vyhrazených stání
- 301 až 400 stání – 9 vyhrazených stání
- 401 až 500 stání – 10 vyhrazených stání
- 501 a více stání – 2 % vyhrazených stání.

uvedený počet vyhrazených parkovacích stání, porušuje tím zákonné normy.

V případě úhrady parkovného neexistuje žádný zákonný nárok, který by přikazoval poskytovat držitelům parkovacích průkazů slevu, nebo dokonce osvobození od parkovného. Parkovné a jeho výši si stanovuje sám vlastník parkoviště dle svého uvážení. Přikázat mu jakoukoliv slevu nelze. V případě, že je majitelem parkoviště či jeho provozovatelem samo město, by navíc takový zásah byl zásahem do výkonu samosprávy.

Vyhrazené parkování pro konkrétního držitele průkazu silniční úřad pouze **může** zřídit. Vše je zakotveno v odst. 9. To znamená, že to není jeho povinností. Podmínky pro zřizování těchto míst si tedy stanoví tento úřad sám. Pokud je tedy ve městě např. obecně velmi málo parkovacích míst, takováto parkovací místa zřizovat nemusí.

Zdroj: Helpnet.cz

Zdroj: <http://www.mpsv.cz/cs/27915>

ZDRAVÍ

Onemocnění oční sítnice

Onemocnění sítnice jsou velmi zrádná z důvodu zvýšení rizika trvalého poškození zraku. Naštěstí jim lze velmi jednoduše zabránit pravidelnými preventivními prohlídkami. Stačí se jen přímo objednat na prohlídku k očnímu lékaři.

Onemocnění sítnice tvoří velmi širokou a závažnou skupinu, která zásadně ovlivňuje zrakovou ostrost a vidění vůbec u každého z nás. Existuje několik podskupin onemocnění: věkem podmíněná makulární degenerace (VPMD), diabetická retinopatie, uzávěry sítnicových

cév, odchlípení sítnice, degenerativní onemocnění. Na správnou diagnostiku je potřeba udělat velmi detailní vyšetření očního pozadí pomocí diagnostických přístrojů.

Odchlípení sítnice

Mezi časté onemocnění sítnice patří tzv. odchlípení sítnice. Jde o stav oddělení sítnice od cévnatky – na cévy bohaté vrstvy oka mezi sítnicí a bělimou. Příčinou jejího vzniku může být úraz oka, nádor, zánětlivé onemocnění, ale může vzniknout i bez zjevné příčiny. Mezi rizikové faktory vzniku patří také mužské pohlaví, glaukom, krátkozrakost či periferní sítnicové degenerace. Hlavními příznaky jsou ztráta vidění v části nebo celém zorném poli, často až na úroveň praktické slepoty na postiženém oku.

Odchlípení sítnice je velmi závažné onemocnění, které může vést až k úplné slepotě. Základem úspěšné léčby je chirurgický zákrok, při kterém dojde k znovupřiložení sítnice. Zákrok je nutné provést co nejdříve po diagnostikování.

Odchlípení sítnice se operuje dvěma základními operačními postupy.

Kryochirurgický výkon se provádí u méně závažných odchlípení. Při operaci se v místě trhliny provede zmrazení tohoto místa a zvenku se přišije silikonová plomba, která vtlačuje místo s trhlinou mírně dovnitř oka. Jde o takzvanou zevní tamponádu. Místo se zjizví, tekutina se postupně vstřebá a sítnice se přiloží. Plomba se většinou ponechává trvale.

U rozsáhlejšího odchlípení sítnice je zapotřebí výkon, který se provádí uvnitř oka – vitrektomie. Operačními nástroji uvnitř oka se odstraní sklivec, sítnice se pomocí speciální tekutiny přiloží. Pomocí laserového ošetření se sítnice přihojí. Na závěr operace se oko vyplní rozpínavým plynem nebo silikonovým olejem, které sítnici přitlačují zevnitř. Jde o takzvanou vnitřní tamponádu.

Oběhové poruchy sítnice (uzávěry sítnicových cév)

Uzávěr tepny, která zásobuje sítnici – objeví se náhlá, nebolestivá, jednostranná těžká porucha zraku, ale oko je na první pohled klidné. Terapie: Okamžitá návštěva očního lékaře! Může pomoci razantní masáž oka přes zavřená víčka. Je však nutné rychle snížit tlak uvnitř oka. Tyto uzávěry vznikají většinou jako důsledek arteriosklerózy, což je degenerativní onemocnění cév, dochází k zužování cév a k horšímu krevnímu zásobení tkání. Vznik arteriosklerózy je podporován některými celkovými chorobami, jako je vysoký krevní tlak, cukrovka, porucha metabolismu tuků apod.

Pigmentová degenerace sítnice

Dědičná choroba, která se projevuje zhoršující se šeroslepostí, zužováním zorného pole a poklesem zrakové ostrosti. Léčba neexistuje! Chorobu potvrdí elektroretinografické vyšetření.

Degenerace žluté skvrny (makulární degenerace sítnice)

Toto onemocnění postihuje místo nejostřejšího vidění, projevuje se zhoršováním zraku a znemožňuje čtení, objevují se deformace obrazu a mlhavé fleky před očima, nehrozí však úplná ztráta zraku. Typicky se objevuje u osob po 50. roce věku – tzv. „s věkem spojená“. Výsledky terapie jsou kolísavé – uplatňuje se léčba laserem, látkami, které ovlivňují novotvorbu cév a kortikoidy nebo chirurgická léčba. Podobné projevy se mohou projevit u těžké krátkozrakosti.

Diabetická retinopatie

Diabetická retinopatie je onemocnění přidružené k cukrovce. Její příčinou je zvýšené množství glukózy v krvi, která prostřednictvím následných změn krevního toku a změn na stěnách cév ucpává a poškozuje jemné cévy sítnice. Dochází ke krvácení do sítnice, k nedokr-

vení a otokům jejích částí a vzniku uzávěrů drobných cév. Jde o velmi nebezpečné onemocnění, které často vede až k slepotě. Příznaky se často objeví, až když už přímo ohrožují zrak pacienta.

Asi 5 až 6 % Čechů trpí cukrovkou. Asi 65 až 99 % diabetiků má po dvacetiletém trvání cukrovky určitý stupeň diabetické retinopatie. Přibližně 80 až 95 % těžkých zrakových postižení způsobených cukrovkou by se dalo odvrátit včasnou oční laserovou léčbou. Při tomto onemocnění je velmi důležitá prevence a pravidelné lékařské prohlídky, zejména u pacientů s cukrovkou. Měli by ji absolvovat minimálně jednou ročně. Diabetická retinopatie má několik stupňů. Podle toho je indikována i léčba.

Zdroj: <http://ocnivady.cz/korekce-ocnich-vad/one-mocneni-ocni-sitnice>

INFORMACE

Kompenzační televizní sluchátka KTS10

KTS10 nejsou obvyklá bezdrátová sluchátka pro poslech televize, ale jsou to kompenzační televizní sluchátka. Kompenzační televizní sluchátka jedničkové řady (KTS10 a KTS12) jsou určena pro nedoslýchavé osoby s menší sluchovou vadou nebo, přesněji řečeno, s počínající sluchovou vadou. KTS10 si pořídí zákazníci, kteří již mají pozorovatelný úbytek srozumitelnosti televize, jež musí vyrovnávat její zvýšenou hlasitostí, ale ne vždy jim to pomůže. KTS10 určitě vyřeší problém těm zákazníkům, kteří jinak v běžném životě velký problém se srozumitelností nemají, ale při poslechu televize úbytek srozumitelnosti vnímají jako rušivý. Zákazníci, kteří si sluchátka KTS10 pořídí, jsou ti, kteří už sami zjišťují, že hůře slyší, a kterým již běžná sluchátka, která si

k televizi koupili v obchodě, pomohla jen velmi málo. A pokud jim trochu pomohla, tak zjišťují, že „to pořád není ono“. Cena 3 090 Kč.

Zdroj: <http://www.kompone.cz>

Co všechno dle zákona mají umět vodící psi

Vážení čtenáři,

mnozí z vás jste majiteli vodících psů, kteří vám pomáhají (či by pomáhat měli) s řadou běžných životních činností, mnozí z vás o pořízení této živé kompenzační pomůcky teprve uvažujete. Laická veřejnost, která se s vodícími psy setkává především jako náhodný pozorovatel, se nezřídka zaobírá otázkami, co všechno takový čtyřnohý pomocník umí, musí umět, umět by měl nebo mohl. A věřte, mnohdy jsou to názory úsměvné, od reality značně vzdálené. Ovšem nesporným faktem je, že vodící pes toho musí umět opravdu hodně! Pojdme si připomenout, jak se k podobným otázkám staví zákon (příloha č. 2 vyhlášky č. 388/2011 Sb., dovednosti vodícího psa). Práce vodícího psa obsahuje 34 dovedností. Každý vodící pes musí prokázat zvládnutí těchto dovedností.

POSLUŠNOST, OVLADATELNOST A CHOVÁNÍ PSA

1. Ovladatelnost na vodítku za klidu, na místě. Cílem dovednosti je, aby pes následoval psovoda, tj. osobu se zrakovým postižením, při obratech a změně směru za klidu, na místě.
2. Ovladatelnost psa na vodítku za pohybu. Cílem dovednosti je, aby při chůzi pes zvládal chůzi na vodítku u nohy osoby se zrakovým postižením a kopíroval její pohyb.
3. Polohy psa v klidu vedle osoby se zrakovým postižením. Dovednost obsahuje zvládnutí cviků sedni, lehni, vstaň u nohy osoby se zrakovým postižením.
4. Aport. Cílem dovednosti je, aby se upuštěný nebo odhozený předmět dostal zpět do ruky osoby se zrakovým postižením, pes usedne nebo zůstane

- v klidu před osobou se zrakovým postižením (případně u nohy).
5. Odložení a ponechání psa o samotě. Provádí se v místech s pohybem osob tak, že osoba se zrakovým postižením se od psa vzdálí do takového místa, aby na ni pes neviděl. Odložený pes se musí chovat klidně, neopouštět místo odložení, nesmí štěkat na kolemjdoucí a ani je nijak obtěžovat.
  6. Přivolání. Pes se musí okamžitě vrátit a s osobou se zrakovým postižením navázat tělesný kontakt jako reakci na své jméno s povelům „ke mně“ (případně jiný povel, píšťalka dle verbálních možností osoby). Cílem dovednosti je, aby pes na povel osoby zanechal dosavadní činnosti a okamžitě přiběhl na zavolání. Přivolání musí být pes schopen i od rušivých vjemů (jiný pes, jakékoli jiné zvíře, hračky, děti, odhozená potrava, exkrementy apod.). Pes je přivoláván z klidu (odložení) i z volného pohybu.
  7. Chování psa na veřejných prostranstvích. Pes se musí umět chovat na veřejných prostranstvích, ať už pracuje, nebo ne. Nesmí obtěžovat kolemjdoucí, projevovat známky strachu nebo agresivního chování. Musí být čistotný, dobře ovladatelný, klidný v různorodých prostředích. Při odpočinku osoby se zrakovým postižením, v restauraci, čekárně apod. musí pes zůstat v bezprostřední blízkosti osoby se zrakovým postižením.
  8. Chování psa při průchodu skupinou osob. Cílem dovednosti je, že se pes nechová ke skupině osob bázlivě či agresivně, neobtěžuje skupinu a ochotně vede osobu se zrakovým postižením.
  9. Lhostejnost psa vůči zvukovým vjemům. Tímto se rozumí lhostejnost ke hlukům z pneumatických kladiv, kompresorů, těžkých nákladních aut, střelby apod. Pes by na tyto zvuky neměl reagovat vůbec nebo jen tak, aby jeho úlek nebo strach neohrozil bezpečnost osoby se zrakovým postižením.
  10. Lhostejnost psa vůči pachovým a zrakovým vjemům. Pes by měl také vést lhostejně kolem osob, vozidel, psů i jiných zvířat, kolem obchodů s potravinami,

nádob s odpadky, pohozené potraviny apod. Je obvyklé, že psa určité podněty ze soustředění vyruší, avšak na povel se musí neprodleně začít soustředit na výkon své práce.

DOVEDNOSTI POTŘEBNÉ K VODĚNÍ OSOBY SE ZRAKOVÝM POSTIŽENÍM

1. Zahájení a udržení směru a tempa chůze. Na povel „vpřed“ se dá pes do pohybu tak, aby vodič byl napnut. Pes jde po levé straně osoby se zrakovým postižením, musí jít před ní, aby jí mohl označit případné překážky. Vodicí pes v postroji má pravidelný krok, musí být při obvyklé chůzi uvolněný a nesmí příliš táhnout, bezdůvodně uhýbat ze směru chůze. Musí se soustředit na cestu. Pes musí pracovat v konzistentním stálém tempu, nesmí chůzi zrychlovat ani zpomalovat, nemá-li k tomu závažný důvod (vyhýbání překážkám apod.), musí umožňovat bezpečný a plynulý pohyb s ohledem na podmínky prostředí.
2. Změna směru chůze. Pes musí podle pokynů změnit směr chůze (odbočit do levé a pravé strany). Na povel „doleva“ nebo „vpravo“ odbočí buď ihned, nebo pokud to vyžaduje situace, vyhledá nejbližší možné a bezpečné místo pro odbočení do požadovaného směru a pokračuje plynule v chůzi. Na povel „zpět“ udělá pes s osobou se zrakovým postižením obrát na pravou ruku o 180 stupňů, vrací se po stejné trase a čeká na další povel.
3. Změna tempa a přerušování chůze. Chce-li osoba se zrakovým postižením chůzi zrychlit, dá psovi opakovaný povel „vpřed“ a sama chůzi zrychlí. Pes musí povel uposlechnout a chůzi zrychlit, aby byl vodič stále napnut. Na povel „pomalu“ musí pes zpomalit. Současně zpomaluje chůzi i osoba se zrakovým postižením, může psa ovlivnit i mírným šuknutím vodiče. Přerušování chůze – na povel „stůj“ se pes okamžitě zastaví a čeká na další povel.
4. Označení chodníku. Před vstupem do vozovky pes musí signalizovat okraj chodníku tak, že se zastaví

co nejbliže u jeho hrany. Pes zastavuje vždy, i když se jedná o chodník se sníženým nájezdem pro vozíčkáře. Pes stojí a čeká na povel k převedení přes vozovku. Při vstupu z vozovky na chodník je žádoucí, aby pes zastavil předními nohama na chodníku, aby se osoba se zrakovým postižením co nejméně zdržovala ve vozovce. Není chybou, pokud pes označí vstup z vozovky na chodník pouze krátkým zastavením nebo zpomalením chůze.

5. Převádění přes vozovku. Vozovku musí přecházet na povel „převéď“ přímo, pokud není ve směru přecházení překážka, kterou je třeba obejít. Pes přechází vozovku kolmo na chodník, vyrovnaným tempem chůze, nesmí během přecházení bezdůvodně zpomalit nebo zastavit, aby se v jízdni dráze zdržoval co nejméně. Osoba se zrakovým postižením musí převzít odpovědnost za svou bezpečnost před a při přecházení vozovky.
6. Chůze po schodech. Schody směrem dolů pes označí tak, že zůstane stát na kraji prvního schodu a čeká na další povel. Není chybou, když před schody zpomalí tempo chůze. Před schody směrem nahoru se zastaví předními tlapami na prvním schodu a vyčká na další povel. Po schodech vyjde až na povel „vpřed“, zpomalením nebo zastavením označí poslední schod. Pes musí po schodech jít plynule, přiměřenou rychlostí, podle potřeb osoby se zrakovým postižením, která jde vedle psa či za ním.
7. Vyhýbání překážkám po pravé straně. Pokud se na trase nachází překážka na pravé straně, pes tuto překážku obchází se zrakově postiženou osobou po její levé straně tak, že musí nechat volný prostor, aby jí mohla osoba bezpečně projít a překážku minout. Není chybou, jestliže pes při míjení překážky zvolní rytmus chůze a tím upozorní osobu se zrakovým postižením, že mívá nějaké nebezpečné místo.
8. Vyhýbání překážkám po levé straně, průchod zúženým prostorem. Vyhýbání překážkám po levé straně je obdobné jako v předchozím bodu – jen s

tím rozdílem, že pes s osobou se zrakovým postižením obchází překážku z její pravé strany. Pokud se při průchodu okolo překážky prostor zúží tak, že by pes s osobou bezpečně neprošel, pes výrazně zpomalí tempo.

9. Vyhýbání vysokým překážkám. Pes musí umět řešit i vysoké překážky, pod kterými by sám podešel. Pes tyto překážky obchází nebo označuje zastavením, není-li možno se jim vyhnout. Tyto zvýšené překážky se často vyskytují při opravách střech domů, při označení výkopů, lešení, závory apod. Může se jednat i o větve stromů.
10. Překážky pod úrovní terénu, terénní nerovnosti. Pes musí označit a bezpečně se vyhnout překážkám pod úrovní terénu (díry v chodníku, nechráněné výkopy, velké louže).
11. Pohyblivé překážky na trase. Pohyblivé překážky, jako jsou chodci, kočárky, děti apod., které osoba se zrakovým postižením se psem mívá nebo předchází. V těchto případech se pes samostatně rozhoduje, z které strany překážku obejde tak, aby do ní osoba nenarazila.
12. Jízda na eskalátoru/travelátoru. Pes dovede osobu se zrakovým postižením k eskalátoru/travelátoru, který jede správným směrem, a zastaví tak, aby si mohla rukou ověřit směr pohybu madla. Na povel „vpřed“ nastoupí pes na eskalátor/travelátor zároveň s osobou se zrakovým postižením. Během jízdy pes v klidu stojí, neotáčí se, nesmí projevovat strach. Při vystupování pes v klidu, plynule z eskalátoru/travelátoru vystoupí.
13. Vyvedení z nepřehledné situace. Jestliže překážka zabírá celou šíři chodníku, musí ji pes označit zastavením, na další povel se samostatně a bezpečně vyhnout a pokračovat ve směru chůze. Pes musí být schopen zhodnotit nepřehlednou situaci, kdy nelze dále pokračovat v chůzi. Je to tzv. „slepá trasa“, kdy je bezpečnost osoby ohrožena. Osoba se zrakovým postižením dává psovi povel „vyved“. Pes se musí umět zorientovat a samostatně situaci vyřešit, obe-

jít překážku a vrátit se zpět na původní trasu. Pes na známé trase najde cestu zpět z interiéru (obchodní domy, nádraží) ke vchodovým dveřím, najde trasu domů – když osoba se zrakovým postižením ztratí orientaci.

14. Schopnost chůze na venkově. Pes musí umět pracovat v situaci, kdy po straně vozovky nejsou žádné vymezené chodníky. Podle pravidel silničního provozu musí jít chodec po levém okraji. Na povel „kraj“ se musí pes držet levé krajnice tak těsně, jak to dovolují terénní nerovnosti. V relevantním případě lze na trase použít i chůzi po pravé krajnici. Pes musí umět udržovat bezpečnou vzdálenost od okraje (krajnice) vozovky, na levé, případně i na pravé straně. Pes musí být schopen pracovat i na venkově, kde za ploty štěkají psi, krajnice jsou nerovné, chodníky rozbité.

VYHLEDÁVACÍ DOVEDNOSTI

1. Nalezení přechodu pro chodce. Pes musí nalézt správné místo pro přejití vozovky, přechod pro chodce (na povel „přechod“ nebo „zebra“) nebo v relevantním případě najít světelný přechod pro chodce. Pes při označení obrubníku zůstává stát, dokud nedostane povel k převedení přes vozovku.
2. Nalezení schodů, eskalátoru/travelátoru. Na povel „schody“ pes musí umět nalézt schody a dovést k nim osobu se zrakovým postižením. Na povel pes rozliší směr schodů „nahoru“, „dolů“. Na povel „schody“ pes vyhledává schody v exteriéru i interiéru, při nástupu a výstupu do/z dopravních prostředků. Po nalezení schodů je musí pes správně označit a bezpečně vést (viz bod 16). Na stejný povel pes vyhledává eskalátor i travelátor. Po nalezení eskalátoru/travelátoru, který jede správným směrem jej musí pes bezpečně označit a nastoupit.
3. Nalezení dveří. Na povel „dveře“ pes musí umět nalézt nejbližší dveře, dovést osobu se zrakovým postižením do jejich těsné blízkosti a vyčkat na další povel. Je žádoucí, aby pes zastavil s hlavou pod

klikou dveří. Po otevření dveří jimi pes s osobou bezpečně projde, zastaví a počká, až osoba se zrakovým postižením dveře zavře. Na další povel pokračují ve směru chůze. Pokud jsou dveře otevřené, pes zpomalí tempo chůze a plynule projde dveřmi tak, aby měla osoba dostatek místa na bezpečné projití. Pes na povel „dveře“ nalézá dveře v exteriéru i interiéru, dveře do/z dopravních prostředků, do výtahu i samootvírací dveře. Pro nalezení správných dveří se používá přídavný povel „doleva“ nebo „vpravo dveře“.

4. Nalezení zastávky hromadné dopravy. Na povel „zastávka“ musí pes umět nalézt zastávku veřejné hromadné dopravy. Pes nesmí vykazovat známky nedůvěry nebo stresu při příjezdu prostředku hromadné dopravy.
5. Nalezení chodníku. Na povel „chodník“ pes musí umět nalézt a označit okraj chodníku.
6. Nalezení výtahu. Pes vyhledá a označí dveře výtahu. Osoba se zrakovým postižením po otevření dveří dá povel „vpřed“, pes vstoupí do výtahu a na povel „místo“ zaujme místo u stěny, nevstává, nepobíhá, vstane až po zastavení výtahu na povel osoby.

CESTOVÁNÍ A DOPRAVNÍ PROSTŘEDKY

1. Nástup do dopravních prostředků. Při nástupu do tramvaje, autobusu a trolejbusu pes na povel „dveře“ vyhledá a označí dveře (obvykle první) vozidla. Následuje povel „vpřed“ a po nastoupení zaujme pes na povel „místo“ místo za řidičem nebo jiné vhodné místo podle konkrétního dopravního prostředku. Při nástupu do metra pes na povel „dveře“ vyhledá a označí kterékoliv dveře a na povel „vpřed“ a „místo“ zaujme místo vlevo příp. vpravo u protilehlých dveří. Při nástupu do vlaku pes na povel „dveře“ vyhledá dveře, osoba se zrakovým postižením pustí vodič postroje a drží psa na vodítku, na povel „hop“ vyskočí pes do vlaku na plošinu a čeká. Osoba nastoupí samostatně za psem (u nízkopodlažních vagónů totéž jako u ji-

- ných nízkopodlažních dopravních prostředků). Pes musí nastupovat klidně, v relevantním případě najít volné sedadlo a případně zaujmout určené místo. Pes musí být schopen na povel nastoupit do auta na určené místo podle typu vozidla.
2. Výstup z dopravních prostředků. Při vystupování z tramvaje, autobusu, trolejbusu, metra na povel „dveře“ musí pes najít východ, počkat u prvního schodu, u nízkopodlažních vozů u hrany vozidla a poté jít na pokyn za osobou se zrakovým postižením (náležitým způsobem) rychlostí podle potřeby osoby a s ohledem na situaci. Z metra vystupuje pes co nejplynuleji. Při výstupu z vlaku pes dovede osobu ke dveřím vagónu, na plošině před schody osoba psa odloží na povel „zůstaň“ a z vlaku vystupuje sama. Poté psa k sobě přivolá (u nízkopodlažních vagónů totéž jako u jiných nízkopodlažních dopravních prostředků). Při výstupu z auta smí pes opustit auto až na pokyn, při otevření dveří zůstává v klidu a čeká na povel.
  3. Cestování. Při cestování nesmí pes projevovat známky strachu nebo kinetózy. V metru a na vlakových nástupištích se pes musí pohybovat v dostatečné vzdálenosti od kraje nástupiště, aby nebyla osoba se zrakovým postižením ohrožena pádem do kolejiště. Na tramvajových ostrůvcích se pes musí chovat klidně, pohybovat se tak, aby neohrozil bezpečnost osoby, a na pokyn osoby opustit ostrůvek požadovaným směrem (nalezení přechodu pro chodce, nástup do tramvaje).

DOVEDNOSTI V MÍSTĚ BYDLIŠTĚ

Obchody, lavičky v místě bydliště, cesta domů. Při předávání v místě bydliště se pes musí naučit potřebné trasy pro osobu se zrakovým postižením. Základní je trasa domů (obvykle na povel „domů“), dále do obchodu včetně nalezení prodejního pultu, do parku včetně nalezení lavičky, k lékaři, na poštu apod. podle potřeb osoby.

Zdroj: <http://pomucky.blindfriendly.cz/dovednosti-vodiciho-psa.html>

Spouští se unikátní seznamka pro handicapované

V České republice je více než 1 milión zdravotně postižených osob. Většina z nich řeší nejen překážky související s jejich handicapem, ale také vztahové problémy. Právě kvůli jejich postižení se jim rozpadají vztahy a nové navazují velmi obtížně. Pro ně se nyní spustil unikátní seznamovací portál Tvojelaska.cz, který jim pomůže najít životního partnera.

Portál Tvojelaska.cz založili manželé Kristýna a Jakub Mertlovi, majitelé úspěšné seznamovací agentury Date2k, a byl finančně podpořen z Operačního programu Zaměstnanost. Je tedy spolufinancován z Evropských strukturálních fondů. Partnerem projektu je Help hand, z.ú.

„Sami jsme se seznámili prostřednictvím seznamovací agentury, a protože v Date2k využíváme unikátní algoritmus, jehož prostřednictvím hledáme našim klientům vhodný protějšek, rozhodli jsme se jej využívat i při seznamování handicapovaných,“ říkají manželé Mertlovi, které k myšlence založit seznamovací portál pro lidi s handicapem přivedl jeden z jejich klientů – Michal Sněhota. „Jak jsme v hledání vhodných protějšků úspěšní, v případě Michala jsme zjistili, že jakmile zmíníme, že má handicap, všichni ho automaticky odmítají, jako kdyby pro ně vědomí handicapu u protějšku bylo něco na překážku,“ vypráví Kristýna Mertlová. „Byl to pro mě trochu šok a zároveň výzva něco s tím udělat.“ A tak vznikl nápad na seznamovací portál Tvojelaska.cz, kde by lidé s handicapem mohli za pomoci psychologů a vztahových koučů hledat svého životního partnera. A protože nejlépe se do potřeb svých klientů mohou vcítit ti, kteří se sami s nějakým handicapem potýkají, napadlo Mertlovi nabídnout právě Michalu Sněhotovi, aby portál Tvojelaska.cz vedl.

„Musím říct, že mě ta nabídka velmi překvapila, ale zároveň i potěšila, a bez váhání jsem ji přijal,“ vzpomíná Michal Sněhota. Právě s jeho velkým přispěním Jakub Mertl upravil svůj seznamovací algoritmus tak, aby

zohledňoval požadavky a potřeby handicapovaných, aby odrážel bariéry, na které postižení při seznamování nejvíce naráží. Základem úspěšného seznamování však není jen algoritmus, ale především osobní práce s klienty. „Každému je věnována individuální péče a potřebná asistence s ohledem na typ postižení. Nabízíme služby vztahových koučů, kteří klientům pomáhají s tím, jak se efektivněji seznamovat, nebo s tím, jak se vyrovnat s odmítnutím, ale poskytujeme také poradenství v sexuální oblasti,“ vysvětluje Michal Sněhota.

Vedle skutečnosti, že seznamovací portál Tvojelaska.cz přináší handicapovaným jedinečnou příležitost najít si životního partnera a nebát se, že jeho postižení bude při seznamování překážkou, nabízí ještě jeden benefit – možnost někoho si najít, psát si s ním a posléze se osobně seznámit je pro všechny bezplatná.

Zdroj: Tvojelaska.cz

OSOBNOSTI ZE SVĚTA HLUCHOSLEPÝCH

Tom Bieling

Tom Bieling je výzkumným pracovníkem v Design Research Lab na berlínské univerzitě (Universität der Künste). Se svým týmem vyvinul speciální rukavici nazvanou Lorm Glove – Lormova rukavice. V rozhovoru pro německý portál zaměřený na podporu samostatného života lidí s postižením REHACARE popsal, jak rukavice funguje a jaký má potenciál. Více o Lormově rukavici se můžete dočíst v rubrice ZE SVĚTA v tomto čísle Doteků.

Jak jste přišel na myšlenku vytvořit Lormovu rukavici?

člověkem a strojem a také tím, jakou roli má technika v každodenním životě. Už roky se soustředím na roli techniky při integraci lidí s postižením.

Obecně řečeno, mobilní komunikace a technologie se zaměřují na většinovou společnost. Proto jsem začal řešit, jak by mohla technologie usnadnit život například lidem s hluchoslepotou. Pořádali jsme workshop na toto téma s neslyšícími a při té příležitosti jsem se setkal i s člověkem s hluchoslepotou a jeho požadavky – a to vzbudilo můj zájem.

A co se dělo potom?

Začal jsem zkoumat možnosti komunikace hluchoslepých, především Lormovu abecedu. Jak to vlastně funguje? Kde a jak se ji můžu naučit? My, tedy mí kolegové Ulrike Gollner a Tiago Martins a já, jsme se pak mnohokrát sešli s lidmi s hluchoslepotou. Řešili jsme, jak by jim technologie mohla pomoci, aby při komunikaci už nehrálo klíčovou roli jejich postižení. Původně to byl jen vedlejší projekt, řešili jsme technické problémy a společně jsme přemýšleli, co by bylo potřeba udělat, aby technologie pro lidi s postižením byla uživatelsky přívětivá, dostatečně funkční a zároveň vhodná při používání v každodenním životě a nestigmatizující.

Nakonec jste vyvinuli speciální rukavici, která umožňuje hluchoslepým komunikovat na dálku.

Jak Lormova rukavice funguje?

Lormova rukavice může přijímat i odesílat textové zprávy. Převádí doteky na dlani do mluvené řeči a/nebo psaného textu. Příchozí zprávu zase převede na dlaň prostřednictvím vibrací daných bodů. Například písmeno „a“ je znázorněno vibrací na špičce palce. Senzory pro jednotlivá písmena kopírují Lormovu abecedu. Body jsou na rukavici umístěny po celé dlani. Software dokáže rozpoznat dané schéma – např. když pro zápis písmene „s“ uděláte omylem trojúhelník místo kroužku, přeloží to správným způsobem.

U prvního prototypu jsme se primárně soustředili na funkčnost. Vzhled byl až na druhém místě. Byla to

skutečně rukavice, zatímco dnes je to spíš dlaň kopírující dotyková plocha, která se přidělá na ruku pomocí pásků. Další rozdíl je, že u původního modelu se signály přijímaly na hřbetu ruky. Nyní se vše děje na dlani – lormování, odesílání i přijímání. Od doby prvního prototypu se toho dost změnilo, ale vývoj Lormovy rukavice stále není dokončen.

Kromě rukavice je tu také „Lormova ruka“. K čemu se používá?

Náš výzkumný tým byl pozván na velkou demonstraci hluchoslepých v Berlíně. Protože jsme se obávali, že by rukavice mohla být třeba poškozena, vytvořili jsme maketu ruky – tzv. Lormovu ruku. Prozatím se na ní dá pouze psát a odesílat zpráva. Je ale automaticky napojená na různé sociální sítě. Protože zároveň poskytuje vizuální zpětnou vazbu pro lidi, kteří vidí, je velmi vhodná pro seznámení s Lormovou abecedou a pro její výuku. Doufáme, že brzy bude umět zprávy také přijímat.

Do jaké míry může Lormova rukavice přispět k začlenění hluchoslepeho člověka do společnosti a jak mu může pomoci žít samostatně?

Schopnost samostatně si vyhledat nefiltrované informace je pro člověka s hluchoslepotou velmi důležitá. Díky Lormově rukavici může komunikovat kdykoli, s kýmkoli a kdekoli chce! Hluchoslepí obvykle mají velmi limitovaný přístup ke světu okolo. Jejich komunikace je obvykle „jeden na jednoho“. To je obecně staví spíše do pasivní pozice. Při komunikaci na dálku musí většinou využít prostředníka, který automaticky filtruje všechny informace. S Lormovou rukavicí získá hluchoslepý člověk přístup k informacím a může sám komunikovat na dálku. Nyní je také možné mluvit s více lidmi najednou.

Takže handicap už není tak důležitý?

To je pravda. Z „Toma, hluchoslepeho“ se primárně stává „Tom“. A v každodenním životě už postižení nemusí být v centru pozornosti. Vzhledem k tomu, že rukavice je přes Bluetooth spojená se smartphonem,

běžné aktivity se stávají pro hluchoslepého méně komplikované. Například takový nákup jízdenky nebo třeba chleba se stává s Lormovou rukavicí podstatně jednodušší.

Připravila Hana Dvořáková

Zdroj: https://www.rehacare.com/cgi-bin/md_rehacare/lib/pub/tt.cgi/%22With_the_Lorm_Glove_deaf-blind_people_gain_access_to_information_on_their_own%22.html?oid=39912&lang=2&ticket=g_u_e_s_t

ZE SVĚTA

Mobilní Lormova rukavice

Pro lidi se současným postižením zraku a sluchu může být komunikace s ostatními problematická. Obvykle využívají některý z taktilních komunikačních systémů. Ale co když se potřebují domluvit s někým na dálku nebo s někým, kdo jejich způsob komunikace neovládá? To je pak teprve výzva! A právě této výzvy se chopili výzkumníci a vývojáři na univerzitě v Berlíně a přišli s jednoduchým, ale velmi efektivním konceptem mobilní Lormovy rukavice.

A jak to celé funguje? Textilní „ruka“ s dotykovými senzory se připne na dlaň a hluchoslepý člověk na ni může Lormovou abecedou zapisovat. Zabudovaný Bluetooth zprávu přenese do mobilu, odkud ji hluchoslepý může komukoli poslat ve formě běžné sms. Stejně to funguje i v opačném směru. Příchozí textová zpráva se z mobilu přenese na rukavici a pomocí vibrací je nalormována na dlaň hluchoslepého. Ten tedy může komunikovat na dálku, ale i přijímat zprávy či e-maily. Také

může paralelně komunikovat s více osobami najednou, což je užitečné například ve škole. Jeho komunikačnímu partnerovi stačí mobilní telefon, Lormovu abecedu umět nepotřebuje.

Lormova rukavice poslouží i k využití běžných digitálních médií, zprostředkuje hluchoslepému třeba text z elektronické knihy. Na dalších funkcích Lormovy rukavice se stále pracuje, tato pomůcka má určitě velký potenciál.

Připravila Hana Dvořáková

Zdroj: <http://www.tombieling.com/>

<http://www.design-research-lab.org/projects/mobile-lorm-glove/>

Děti se díky legu naučí Braillovo písmo

Brazilský projekt Braille Bricks, neboli Braillovy kostičky, se rozhodl využít kostky lego na výuku slepeckého písma. To funguje na principu plastických bodů vyražených do materiálu, které čtenář vnímá hmatem. Každý znak písma se skládá z mřížky šesti bodů uspořádaných do obdélníku 2x3. Jednotlivá písmena abecedy se tak jednoduše dají přetvořit na kostičky lego.

Kostky lego jsou často považovány za skvělou hračku pro děti. Děti si díky nim zlepšují prostorové vidění i kreativitu. Ještě dále se rozhodla přínos kostiček posunout brazilská Nadace Doriny Nowillové pro slepé, která chce právě díky legu naučit děti Braillovo písmo.

„V některých školách mají psací stroje na zápis Braillova písma – když zapíšete písmeno, vyryje to důlek do papíru, který už nevrátíte. Když uděláte chybu v legu, kostičku jednoduše vyndáte a nahradíte novou,“ popisuje Arthur Sacek, specialista na design oblíbené skládačky.

Učitelé a autoři projektu si pochvalují, že kromě naučení nového písma učí projekt také vzájemné toleranci a pomáhá inkluzi zrakově postižených dětí do

normálního kolektivu. Děti si totiž spolu hrají, protože z kostiček se dá nadále stavět, navíc si mohou i navzájem pomáhat, když znají svá písmena.

Prospěšnost projektu popisuje i Janete C. Oliviera, jejíž dcera trpí oční vadou již od narození. „Když mi poprvé přinesli dceru v nemocnici, všimla jsem si, že se její oči nesoustředí na mě. Její očička kmitaly ze strany na stranu a to mě uvnitř hrozně ranilo. Myslela jsem si, že když Anny někdo uvidí, hned si všimne jejích očí, tak jsem začala dceru před světem schovávat,“ popisuje ve videu k projektu.

Na problém narazila i ve škole, kam přivedla dceru. Chtěla jí dát psací stroj pro Braillovo písmo, ovšem učitelé jí řekli, že s ním neumí pracovat a nemohou jí pomoci. Proto byla i ona ráda, když přišla nadace pomáhající zrakově postiženým s nápadem využití kostiček lega k výuce.

Organizace sídlící v Sao Paulu zatím vytvořila dostatek kostiček pouze pro tři stovky studentů, ale doufají, že se jim podaří oslovit velké výrobce či jiné zájmové organizace. Unikátní nápad poskytli totiž autoři projektu přes neziskovou organizaci Creative Commons volně k užití. Kdokoliv tak bude chtít tyto kostičky využít k výuce, může tak zadarmo učinit.

Zdroj: <https://magazin.aktualne.cz>

SPOLEČENSKÁ KRONIKA

JUBILEA

Ve třetím čtvrtletí roku 2017 oslaví svá životní jubilea tito členové, klienti a přátelé LORM z.s.:

- 25 – Martin Hrtús, Otrokovice
- 30 – Jana Snížková, Jindřichův Hradec
- 45 – Jarmila Hamříková, Bruntál
- 65 – Mária Benešová, Holice
- 70 – Marie Kaniová, Havířov–Podlesí
- 70 – Libuše Peterová, Luka nad Jihlavou
- 75 – Vojtěch Skopalík, Přerov
- 81 – Božena Bízová, Brno
- 81 – Eva Marhounová, Jindřichův Hradec
- 89 – Vlastimila Jelínková, Přerov
- 96 – Jaromír Kavan, Liberec

Vážení jubilanti, do dalších let vám přejeme hodně zdraví, spokojenosti a spoustu krásných setkání nejen v LORMu!

Rozloučení

Koncem září nás zastihla velmi smutná zpráva – zemřela paní Olga Opavská, několikanásobná vítězka umělecké soutěže Cena Hieronyma Lorma, dáma ducha nejen uměleckého, ale především statečného a veskrze lidského.

Žila, radovala se a tvořila obklopena svými nejbližšími z kruhu rodiny, přátel. V roce 2015 nám poskytla krásný rozhovor uveřejněný v 82. čísle Doteků, najdete jej online pod odkazem <http://www.lorm.cz/doteky-c-82-jaro-2015/#rozhovor>.

Nalistujte si, začtěte se, zavzpomínejte a uctěte památku této výjimečné ženy spolu s námi...

Kouzelnou vůní bylinek,
magickou silou vzpomínek
začíná Nový rok
a na druhý břeh – krok.
Zvenku se valí smog
a moje srdce stydne.
Šeptám ti slovíčko vlídné
a k tomu – tisíc slok.

Trýznivou mocí věčnosti
mě zmrzlá vločka pohostí
a dá mi sílu žít.
V duši je náhle klid
a zmrzlá vločka hřeje,
 pryč je beznaděje – začíná Nový rok.

*Zdena Jelínková
metodička LORM z.s*

ZÁLIBY

Z LITERÁRNÍ ČINNOSTI HLUCHOSLEPÝCH LORMÁKŮ

Vánoční

Zase jsou tady po roce
krásné svátky – Vánoce!
Úspory jsme spočítali,
na dárečky nastřádali.
Nehledíme, co bude po Novém roce
bezstarostně utrácíme na Vánoce.

Lékaři ke střídmosti radí,
v moderní době se stoly pod dobrotami

přímo prohýbají.
Cukroví, řízky, kapr, salátek –
vždyť Vánoce jsou dobrot svátek...

Ale co chybí nejvíce?
Ta pravá vánoční tradice,
to krásné lidské setkávání,
zpívání koled, družné povídání.

Být opravdu spolu
i u méně plného stolu.
Bez drahých dárků, přepychu,
si s přáteli povědět potichu,
že láska a přátelství přednost má,
a to ať se jako cenný dárek
hojně rozdává!

Pavla Sykáčková

VZKAZY MOUDRÝCH

**Věřím, že fantazie je silnější než vědění.
Že mýty mají větší moc než historie.
Že sny jsou mocnější než skutečnost.
Že naděje vždy zvítězí nad zkušeností.
Že smích je jediným lékem na zármutek.
A věřím, že láska je silnější než smrt.**

Robert Fulghum
americký spisovatel, pastor a učitel (1937)

RECEPTY

Višňové pralinky

Vážení a milí,

nestihli jste napéct vašich obvyklých dvacet druhů vánočního cukroví? Cože – letos ani deset? Ano, chápu, nestihli jste ani jeden... Nevadí, hlavu vzhůru, slavit i sladit se bude, neboť višňové pralinky určitě stihnete pár chviliek před přivítáním návštěvy, samozřejmě za předpokladu, že máte po ruce:

100 g sušených višní nebo třešní (snadno k sehnání)

200 ml smetany ke šlehání (rovněž tak)

200 g hořké čokolády (můžete oškubat ze stromečku)

100 g mléčné čokolády (rovněž tak)

1 lžíce griotky (zbytek láhve dorazíte při štědrovečerní pohádce)

A jdeme na to: višně (třešně) nejemno posekáme, hořkou čokoládu nalámeme na kousky, smetanu přivedeme k varu, stáhneme z plotýnky a přisypeme čokoládu. Mícháme, dokud se čokoláda nerozpustí. Následně do čokoládové hmoty zamícháme griotku a višně, hmota by měla mít hustotu tak akorát, je-li řídká, přisypte višně. Asi tak hodinku vychladíme v ledničce. Vyndáme a pokračujeme – lžičkou tvarujeme z čokoládové hmoty kuličky (fajnovky) nebo uždibneme vždycky kousek hmoty prsty a mezi dlaněmi z ní ušouláme kuličku, kterou hned obalíme v misce s předem nastrohanou mléčnou čokoládou (někdo to rád s kokosem). A máme napečeno, sice jednodruhově, zato rychle, chutně, sladce a vánočně.

TAK ŠŤASTNÉ A VESELÉ!

*Zdena Jelínková
metodička LORM z.s.*

DOTEKY. Časopis LORM z.s., Zima, číslo 93. Vychází čtvrtletně.

Vydává: LORM – Společnost pro hluchoslepé z.s., Zborovská 62, 150 00 Praha 5.

Doteky vychází ve zvětšeném černotisku, Braillově písmu jako zvuková nahrávka v mp3 formátu na CD-ROMu a v elektronické podobě.

Sponzorství je vítáno a za sponzorské dary předem děkujeme.

Naše bankovní spojení: Komerční banka Praha Smíchov, číslo účtu: 19-1451940207/0100.

Redakční rada: Zdena Jelínková (metodička), Mgr. Petra Zimermanová (ředitelka)

Za LORM z.s.: Mgr. Petra Zimermanová, Zborovská 62, 150 00 Praha 5, tel: 257 325 478

Ilustrace na titulní straně: Tomáš Zach

Grafická úprava: Fastr typo-tisk, Nad Budánkami II./13, Praha 5

Tisk ve zvětšeném černotisku: QT Studio s.r.o., Hornokrčská 561/60, 140 00 Praha 4

Náklad: 140 černotiskových výtisků

Tisk v Braillově písmu: Teiresiás – Středisko pro pomoc studentům se specifickými nároky, Masarykova univerzita, Komenského náměstí 2, 602 00 Brno, www.teiresias.muni.cz

Osoby s hluchoslepotou a se zrakovým handicapem odebírají časopis Doteky v rámci informačního servisu, který je součástí jejich sociální rehabilitace.

Celoroční příspěvek pro členy LORM z.s. včetně distribuce činí 50 Kč.

V elektronické podobě je časopis bezplatně zasílán na odbory sociální a zdravotní péče. Doteky v elektronické verzi jsou zasílány všem zájemcům zdarma. Ostatní zájemci z řad veřejnosti (fyzické nebo právnické osoby), kteří mají zájem o Doteky ve zvětšeném černotisku nebo na CD-ROMu jako zvukovou nahrávku, se z důvodu vysokých výrobních nákladů spolupodílejí finanční částkou. Roční předplatné na Doteky za čtyři čísla činí 200 Kč. V Braillově písmu Doteky vychází pouze v omezeném nákladu 5 ks a jsou k dispozici hluchoslepým čtenářům k zapůjčení v Poradenských centrech LORM v Praze, Liberci, Jindřichově Hradci, Brně a Ostravě. Starší i nová čísla Doteků jsou zdarma veřejnosti přístupná na webových stránkách www.lorm.cz ve formátech HTML, doc a PDF.

Objednávky přijímá LORM z.s., Zborovská 62, 150 00 Praha 5, email: kancelar@lorm.cz. Časopis je rozesílán na základě objednávky členům LORM z.s. a ostatním osobám a organizacím, včetně povinných výtisků. Na <http://www.lorm.cz/cs/doteky/> je k dispozici elektronická objednávka i ve formátu k vytištění.

Zaslané rukopisy, kresby a fotografie se archivují a vracejí pouze na vyžádání odesílatele.

Uzávěrka příspěvků do čísla 94 (Jaro 2018) je **15. 1. 2018.**

Doteky vychází s pomocí nadačního příspěvku Nadačního fondu Českého rozhlasu ze sbírky Světluška. DĚKUJEME.

LORM z.s.

Zborovská 62

150 00 Praha 5

tel: 257 314 012

tel/fax: 257 325 478

REGISTRACE MINISTERSTVA

KULTURY ČR č. E 11000